

Sərdar Fərəcov - 60 ilin astanasında...

Müasir Azərbaycanın istedadlı bəstəkarı, ictimai xadim, publisist, tədqiqatçı, musiqişünas — Sərdar Fərəcov. Sərdar Fərəcov portreti sadəcə öz yaradıcılığının fonunda deyil, Azərbaycan musiqi ənənələrinin uğurlu təqdimində, milli intonasianın, incə koloritliliyin zövqlü təcəssümündə əks olunur. Öz musiqi peşəsinin vurğunu olan, nailiyyətlərlə arxayınlaşmayan Sərdar Fərəcov hər yeni əsərində toxunduğu yüksək mənəvi problemləri fəlsəfi dərinlik və ümumiləşdirmələr yolu ilə əks etdirir. O, hər zaman öz üzərində işləyir, dinləyicilərə yeni töhfələrini bəxş etməyə davam edir.

nın üzvi surətdə sintezini duy-mamaq mümkün deyil. O, təkcə milli musiqimiz, muğamlarımız deyil, eləcə də dünya musiqi ənənələrinə yaxşı bələd olan bir bəstəkar kimi, bunu professional cəhətdən əsərlərində təzahür etdirməyə nail olur. Hər zaman müəllimlərinə sadıq olan bəstəkar, Üzeyir Hacıbəyliyə başlamış bu məktəbin ənənələrini qoruyur, eləcə də Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin tanınmasında onlarla dahi bəstəkarlarımızın hər birindən aldığı mənəvi dərsləri öz yaradıcılığında sevrək vurğulayır.

Sərdar Fərəcov bəstəkarlıqla yanaşı həmçinin ictimai xadim kimi də Azərbaycanın musiqisinin təbliğində çox fəal iştirak edir. 1984-cü ildə Üzeyir Hacıbəyli Memorial-Ev Muzeyində fəaliyyətə başlayan Sərdar Fərəcov, 1987-ci ildə elmi işçi, 1999-cu ildə elmi katib, 2005-ci il fevral ayından isə muzeyin direktoru vəzifəsinə qədər yüksəlmişdir.

Muzey fəaliyyəti ilə yanaşı Sərdar Fərəcov 1990-cı ildən Bəstəkarlar İttifaqının idarə heyətinin üzvü, 2002-ci ildən İttifaqın "Musiqili teatr" seksiyasının rəhbəri, 2012-ci ildən etibarən isə Bəstəkarlar İttifaqının katibi vəzifəsində çalışır. 2017-ci ildə isə bəstəkar Beynəlxalq Ekoenergetika Akademiyasının fəxri professoru adı ilə təltif olunub.

İctimai fəaliyyətindən danışarkən qeyd olunmalıdır ki, o, əsərlər bəstələməklə yanaşı aktiv olaraq beynəlxalq və respublika konfranslarında iştirak edir, müxtəlif jurnal və qəzetlərdə məqalələri çap olunur, televiziya və radio verilişlərində aparıcı kimi çıxış edir. O, bir musiqişünas kimi 10-dan artıq kitabın tərtibçisi və redaktoru. Bütün bu kitabların demək olar ki, hamısı dahi bəstəkarımız Üzeyir Hacıbəyli yaradıcılığı ilə bağlıdır. Təsədüfi deyil ki, Üzeyir bəylə əlaqəli onlarla kitabların, əsərlərin redaktəsi və ön sözlərinin tərtib olunması, məhz öz qələmi, musiqişünas istedadı ilə seçilən Sərdar Fərəcov həvalə olunurdu. Bundan əlavə xarici dillərdə çıxan bəzi kitabların redaktə işləri ilə də S.Fərəcov məşğul olmuşdur.

Azərbaycanın Əməkdar İncəsənət xadimi (2007), Ü.Hacıbəylinin Memorial Ev-Muzeyinin direktoru (2005), Bəstəkarlar İttifaqının katibi (2012), Azərbaycan Milli Konservatoriyasının müəllimi (orkestrləşdirmə və alətləşdirmə fənni üzrə, 2009), Respublika Mədəniyyət Fondunun mükafatçısı (1991), Beynəlxalq Ekoenergetika Akademiyasının fəxri professoru (2017), 10-dan artıq kitabın tərtibçisi və redaktoru, Üzeyir Hacıbəyliyə həsr etdiyi "Üzeyir işığında", "Üzeyir Hacıbəyli müasirlərinin xatirələrində" adlı müəllif kitablarının, 1000-dən artıq şeirin, bir neçə hekayənin, səhnə əsərlərinin, bir çox əsərlərin librettosunun müəllifidir. Xüsusilə bəstəkarın, ömrünün 60-cı ilinin astanasında yazdığı 2 irihəcmli əsərlərin: "Cavad xan" baleti və Necip Fazıl Kısaküreklin sözlərinə bəstələdiyi "Sonsuzluq karvanı" oratoriyasının (6 solist, xor və orkestr) adlarını çəkmək istərdik. Eyni zamanda ondan artıq müsabiqənin laureatı olan Sərdar Fərəcov bəstəkarlıq yaradıcılığı ilə yanaşı ictimai fəaliyyəti ilə də Azərbaycan Respublikasının mədəniyyətinin, musiqisinin yüksəlməsi və dünyada tanınması üçün hər zaman çalışmış və çalışmaqdadır.

Ömrünün 60-cı ilinə qədəm qoyan müasir Azərbaycanın istedadlı bəstəkarı Sərdar Fərəcovu yubileyi münasibəti ilə təbrik edirik. Ona cəsarətli və yaradıcılıq fəaliyyətində uğurlar diləyirik. Yolunuz hər zaman açıq olsun!

Günəl ZEYNALLI,
Ü.Hacıbəyli adına
BMA-nın doktorantı,
"Musiqi nəzəriyyəsi" kafedrasının

nən səs (messo soprano) və BSO üçün "Cəfadan qeyri" qəzəl poemasının, H.Cavidin sözlərinə yazılmış səs (xanəndə) və BSO üçün "Qaçqın" balladasının, H.Əliyevə həsr olunmuş T.Tais oğlunun sözlərinə bəstələnmiş səs (bariton), xor və BSO üçün yazılmış "Böyük Vətəndaş haqqında" odanın, Hamlet İsaخانlının sözlərinə yazılmış iki vokal lövhənin—"Uşaqlıqda qalan bulud", "İstanbul, boğaz içi", müxtəlif şairlərin şeirlərinə həmçinin, sözlərinin də müəllifi olduğu: mahnıların, bir çox romansların və b. vokal əsərlərinin, BSO üçün yazılmış I simfoniya və "Şah Xətai" adlı II simfoniyanın, 5 hissədən ibarət "Xalq şəhniyindən səhnələr" adlı simli süitasının, KSO üçün yazılmış "Yumoresko", "Oxunmamış laylay" əsərlərinin, Şəhidlərin xatirəsinə həsr olunmuş BSO üçün yazılmış "Matəm harayları" və "Koroğlu əfsanəsi" simfonik freskosunun, Türkoğlu xalqlarının 20 illik yubileyinə həsr olunmuş "Türk şöli" adlı simfonik uverturanın, 4 operettanın, bir opera "Şəngülüm, Məngülüm" uşaq rok-operasının, bir musiqili komediya "Bankir adaxlı", bir müzikl "Tədbirə qarşı tədbir", 40-dan çox teatr tamaşalarına və filmlərə musiqi bəstələmişdir. Bu sadaladıqlarımız bəstəkarın yaradıcılığının sadəcə kiçik bir siyahısıdır. Bunlardan başqa adlarını çəkmədiyimiz onlarla müxtəlif janrlarda yazılmış əsərlərin müəllifidir.

Sərdar Fərəcov hər zaman Azərbaycan musiqi yaradıcılığının inkişafında xidmətlər göstərir. Belə ki, onun əsərləri təkcə Vətənimizin səhnələrində deyil, eləcə də, xarici ölkələrin festival proqramlarında, konsert səhnələrində dəfələrlə səslənərək, Azərbaycan musiqisinin təbliğində öz izlərini qoyur. Bəstəkar xarici ölkələrdə təkcə əsərləri ilə çıxış etmir, eləcə də oradakı bəzi sənətkarlarla yaradıcı təmasda olaraq bərabər iş sazişləri də bağlayır. Buna misal olaraq bəstəkarın amerikalı bəstəkar və dirijor Con Haynesin sifarişli ilə yazdığı əsərləri deyə bilərik. Bəstəkarın yazdığı "Psalm-150", "A jokes music for John Haines", "Sur passing Love", "Eternall Call" əsərləri Amerikanın və digər ölkələrin səhnələrində səslənmiş və böyük müvəffəqiyyət qazanmışdır.

S.Fərəcov yaradıcılığında hər zaman musiqinin bədiiliyinə, melodiyanın özəlliyinə diqqət etmişdir. Onun fikrincə musiqinin təsir qüvvəsi o qədər zəngindir ki, musiqi vasitəsi ilə istənilən hissləri dinləyiciyə aşılamaq olar. O, deyir: "Hər bir musiqi öz zamanəsinin övlədidir. Yeni XX əsrdə yazılan musiqi XX əsrdə də hiss olunmalıdır. Hətta bu musiqi bir səslə olsa belə intonasiasında, melodiyasında bu duyulmalıdır. Yeni musiqinin müasirləri texnologiya ilə zəngin olmağından asılı deyil. Hətta bir səslə belə musiqinin melodiya-sının gözəlliyini dinləyiciyə çatdırmaq olar."

S.Fərəcovun yaradıcılığına daxil olan bütün əsərlərdə həqiqətən də bu hiss olunur. Sadə bir səslə musiqidən tutmuş, mürəkkəb simfonik əsərlərinə qədər hər bir musiqisinə həssaslıqla yanaşan bəstəkarın əsərlərində müxtəlif tipli müasir texnologiyaların istifadəsinə baxmayaraq, onun musiqisi dilinin aydınlığı çox aydın şəkildə əsədlir.

Bəstəkarın simfoniya-larının və ya orkestr əsərlərinin partituralarına diqqət etdikdə görürük ki, o, milli intonasialara köklənərək, eyni zamanda avropasayağı musiqinin özəlliklərini vurğulayaraq, bir çox dünya musiqi alətlərinin köməkliliyi ilə harmonik və polifonik üslubların istifadəsində incə, kaloritli musiqi ilə yanaşı geniş masştablı səslən-məyə də nail ola bilmişdir. Bəstəkarın yaradıcılığında polifonik səslənmənin üstünlüyü böyük əhəmiyyət kəsb edir. O, səslərin homofonik və polifonik şəkildə istifadəsində mürəkkəb, eyni zamanda aydın musiqinin təcəssümünə nail ola bilər.

Sərdar Fərəcov musiqisini dinləyərək milli lad intonasiası ilə, Azərbaycanın xalqlarının

Sərdar Fərəculla oğlu Fərəcov 1957-ci il dekabrın 8-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. İlk musiqi təhsilinə 18 Nə-li musiqi məktəbində hələ kiçik yaşlarından tar sinfində başlayan Sərdar Fərəcov, 1973-cü ildə A.Zeynallı adına Bakı orta ixtisas musiqi texnikumunda bu yola davam etmişdir. Belə ki, hələ Asəf Zeynallı adına musiqi texnikumunda tar sinfində oxuyarkən o, Bəhram Mansurovdan, Akif Novruzovdan dərslər almış, həmçinin Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri Midhəd Əhmədovdan, Hacı Xan Məmmədov kimi insanlardan da təhsil alaraq bəhrələnmişdir. Sərdar Fərəcovu tar sinfi ilə bərabər fakültativ olaraq Azərbaycanın dəyərli bəstəkarı Əziz Əzizovun sinfində bəstəkarlıq sinfində dərslər alır. Və beləliklə professional bəstəkarlıq illərinə qədəm qoyur. Asəf Zeynallı adına musiqi texnikumunda oxuduğu illərdə gənc bəstəkar özünün bir çox maraqlı və rəngarəng əsərlərini bəstələyir.

Asəf Zeynallı adına musiqi texnikumunda S.Fərəcov fortepiano üçün "Prelüdiya", fortepiano üçün "Variasiya", skripka və fortepiano üçün "Elegiya", Simli kvartet, xalq çalğı orkestri üçün partitura "İki rəqs", 2 tar, 2 kamança və fortepiano alətləri üçün Kvintet və b. əsərlərini bəstələyir. O, təhsilini 1977-ci ildən Ü.Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında görkəmli bəstəkar, Azərbaycan Respublikasının əməkdar incəsənət xadimi, Azərbaycan Dövlət mükafatı laureatı, Azərbaycanın xalq artisti, "Şöhrət" ordenli, professor Xəyyam Mirzəzadənin bəstəkarlıq sinfində davam edərək bu yolda daha da püxtələşir. Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında oxuduğu illərdə özünün növbəti əsərlərini: fortepiano üçün "Prelüdiya", skripka və fortepiano üçün "Skertso", fleyta və fortepiano üçün "Noktürn", klarnet, skripka və fortepiano üçün "Trio", böyük simfonik orkestr üçün I simfoniya və başqa əsərlərini bəstələyir.

Sərdar Fərəcovun əsərləri həm Azərbaycanda, həm də xarici ölkələrdə səslənir, özünəməxsus səmimiyyəti, nikbinliyi, masştablılığı, dərin mənəliyi ilə dinləyicilərin diqqətini cəlb edir, onları düşündürür və təsirləndirir. Bəstəkarın yaradıcılıq dairəsi çoxşaxəlidir. Belə ki, o, kamera-instrumental, vokal, vokal-simfonik və xor üçün yazılmış əsərlərin, simfonik əsərlərin, opera əsərlərinin, musiqili komediyaların, eləcə də musiqili teatr səhnələri üçün və kino musiqilərinə həsr olunmuş əsərlərin müəllifidir. Onun yaradıcılığında ən önəmli və vacib yerlərdən birini dahi bəstəkarımız Üzeyir Hacıbəylinin bəzi əsərlərinin işləmələri və yenidən bərpa etdiyi əsərləri tutur.

S.Fərəcovun əsərləri musiqinin parlaqlığı, romantikliyi, qeyri-adi melodik dili ilə seçilir. Onun zəngin yaradıcılıq sahəsi olduqca geniş və rəngarəngdir.

Bəstəkarın əsərlərinin siyahısı həm janr, həm də mövzu baxımından zəngindir. Onun yaradıcılığına aid bəzi əsərlərin adlarını qeyd edək: 2 royal üçün "Konsert süitasi", 2 royal üçün işləmələr (Q.Qarayev 7 gözəl baletindən "Yürüş", T.Quliyev 2 mahnı), kamera orkestri üçün yazılmış "Oda alqış", klarnet, skripka və fortepiano üçün "Trio", fortepiano və kamera orkestri üçün "Zərif vals", skripka və fortepiano aləti üçün pyeslər məcmuəsi, skripka və fortepiano üçün "Skertso", "Sentimental vals", "Ulduzlu gecə", kamança və fortepiano aləti üçün pyeslər məcmuəsi, fortepiano üçün "Albom" və b. kamera instrumental əsərlərin, Vaqif Cəbrayılzadənin sözlərinə yazılmış 4 hissəli "Vokal silsilə", S.Vurğunun Üzeyir Hacıbəyliyə həsr etdiyi iki şeirə yazılmış xor üçün a kapella "Diptix" konsertinin, həm sözləri, həm də musiqisinin müəllifi olduğu səs və nəfəs alətləri orkestr üçün yazılmış "Vətən dara düşəndə" marşının, eləcə də "Yalan dünya" mahnısının, M.Füzulinin şeirlərinə bəstələnmiş